

Dana: 20.10.2011. godine
Broj: OI-S-209/11

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine
Sektor za ljudska prava
Trg Bosne i Hercegovine
71 000 Sarajevo

Predmet: Informacije o provođenju mjera i načela utvrđenih Okvirnom konvencijom za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Europe-dostavljaju se

Aktom broj: 01-39-4041/11 od 04.10.2011. godine, ombudsmenima za ljudska prava Bosne i Hercegovine obratili ste se za dostavu informacija vezano za nacionalne manjine.

U vezi sa tim, Institucija ombudsmena vam dostavlja podatke iz svoje nadležnosti za period od 2009. godine, kada je formiran Odjel za praćenje prava nacionalnih vjerskih i drugih manjina, kao organizaciona jedinica Institucije ombudsmena, a u vezi sa aktivnostima, sastancima, konferencijama, programima koji su održani/posjećeni od strane ove Institucije. Takođe, dostavlja vam podatke o svemu što je Institucija ombudsmena zapazila u svom radu a tiče se položaja i problema sa kojima se suočavaju pripadnici manjina.

Odjel za praćenje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine vrši prijem i registrovanje žalbi zbog kršenja prava i sloboda pripadnika nacionalnih, vjerskih i drugih manjina i postupa po tim žalbama, priprema izvještaj o stanju prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina, blagovremeno izvještava ombudsmene o uočenim problemima u ostvarivanju i zaštiti ljudskih prava i sloboda nacionalnih, vjerskih i drugih manjina, prati funkcinisanje zakonodavne, izvršne i sudske vlasti od značaja za ostvarivanje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina, te saraduje sa ostalim odjelima.

Odjel za praćenje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina posebnu pažnju posvećuje:

1. promociji prava utvrđenih u Konvenciji o zaštiti nacionalnih manjina i drugim međunarodnim standardima koji uređuju prava manjina;
2. analizi zakonske regulative koja tretira prava manjina i stanja na terenu u cilju iniciranja izmjene zakonskih propisa i njihovog usklađivanja sa međunarodnim standardima ljudskih prava;
3. zaštiti pripadnika nacionalnih manjina: Albanaca, Crnogoraca, Ceha, Italijana, Jevreja, Mađara, Makedonaca, Nijemaca, Poljaka, Roma, Rumuna, Rusa, Rusina, Slovaka, Slovenaca, Turaka, Ukrajinaca i drugih koji ispunjavaju uslove iz stava 1. člana 3. Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina BiH;
4. uklanjanju prepreka za dosljednu primjenu međunarodnih konvencija ratifikovanih od strane BiH;

Podaci za 2009. godinu:

Institucija ombudsmena je za 2009. godinu napisala Godišnji izvještaj koji je objavljen u februaru 2010. godine u kojem je predstavila svoje aktivnosti, između ostalog i aktivnosti vezano za prava manjina. Utvrđeno je da u toku 2009. godine, nije bilo značajnijih izmjena što se tiče ustavnog i zakonodavnog okvira, u smislu povećanja ili smanjenja postojećeg obima prava kada je riječ o nacionalnim, vjerskim i drugim manjinama, ali je veoma bitna presuda Europskog suda za ljudska prava, po apelacijama Derve Sejdića i Jakoba Fincija, broj 27996/06 i 34836/06 od 22.12.2009. godine, kojom je utvrđena povreda člana 1 Protokola broj 12 Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava. Odredbe Ustava BiH kojima je uskraćeno pravo pripadnicima nacionalnih manjina da se kandiduju za Predsjedništvo i Dom naroda Parlamentarne skupštine, jer se to pravo daje samo pripadnicima konstitutivnih naroda u BiH, predstavlja povredu principa opće diskriminacije.

Sto se tiče rada po žalbama, u Odjelu za praćenje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina u 2009. godini, primljeno je samo pet žalbi vezano za manjine, od čega dvije u Banjaluci, dvije u Sarajevu i jedna u Brčko Distriktu.

Posebno interesantan predmet je zaprimljen u Brčko Distriktu gdje se za zaštitu obratila grupa građana sela Bijele, Kalajdzije za zaštitu Cincarskog groblja u Kalajdzijama i pomoć da se pomenuto groblje proglašeno spomenikom kulture. Parlamentarna skupština Savjeta Europe je Preporukom 1333 za armensku kulturu i jezik iz 1997. godine, prepoznala problem nestajanja europskih kultura pa i armenskog jezika i kulture kao takvih. Ovom preporukom pozvane su sve balkanske zemlje da podrže Armene u oblastima obrazovanja na maternjem jeziku, vjerskim službama na maternjem jeziku i da pruže podršku njihovim kulturnim udruženjima. Institucija ombudsmena se aktivno uključila u pomenuti problem, da se pripadnicima manjinske zajednice Armena/Cincara u BiH omogući očuvanje kulturnih i historijskih obilježja.

U 2009. godini, utvrđeno je da su Romi u BiH kao najbrojnija od 17 nacionalnih manjina koju prepoznaje Zakon o zaštiti prava nacionalnih manjina istovremeno i najugroženija nacionalna manjina. Romi su i najnezaposlenija nacionalna zajednica u BiH. Vijeće ministara BiH usvojilo je strategiju za rješavanje problema Roma u BiH, u kojoj je zapošljavanje identifikovano kao oblast u kojoj je potreban što veći angažman države, entiteta i lokalnih vlasti.

Što se tiče 2009. godine, primijećen je niz pokušaja i aktivnosti da se položaj Roma u BiH unaprijedi. S tim u vezi u organizaciji Odjela za praćenje prava djece Institucije ombudsmena održana je javna diskusija u Banjaluci, na temu prosjačenje djece koja je istovremeno iskorištena kao prilika za uspostavljanje kontakta sa predstavnicima romskih udruženja u BiH jer je statistički utvrđeno da većina djece koja su uhvaćena u prosjačenju spadaju u romsku populaciju. U vezi sa tim Odjel za praćenje prava djece je izdao specijalni izvještaj i preporuke. Takođe, održani su i Okrugli stolovi u Mostaru, Zenici i Banjaluci vezano za otvaranje dnevnih centara za djecu koji bi služili za sklanjanje sa ulica djece koja su uhvaćena u prosjačenju.

Institucija ombudsmena je u svom Godišnjem izvještaju od 2010. godine utvrdila da je potreban dodatni napor uložiti u edukaciju romske populacije u smislu prava koja im pripadaju i na koji način ih mogu ostvariti, kao i da se sve institucije vlasti u BiH uključe u podizanje svijesti pripadnika nacionalnih, vjerskih i drugih manjina o pravima koja im pripadaju u kontekstu općih

prava koja im pripadaju kao i svim drugim građanima BiH i o njihovim specifičnim pravima u smislu Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina.

Institucija ombudsmena planira da u saradnji sa partnerskim organizacijama preduzme odgovarajuće aktivnosti u cilju edukacije manjina, posebno Roma o njihovim pravima, a u planu je i otvaranje predmeta po službenoj dužnosti vezano za aktuelne problem romske zajednice u BiH.

U toku 2009. godini, Institucija ombudsmena je u medijima afirmisala nekoliko važnih tema za unapređenje ljudskih prava u BiH, između ostalog temu koja se odnosila na Rome.

Institucija ombudsmena je dana 07.08.2009. godine, dala saopštenje za javnost u kojem je navela da podržava izdvajanje 220,000,00 KM, za realizaciju „Projekta podrške zapošljavanja Roma u Republici Srpskoj“, od strane Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica BIH i Zavoda za zapošljavanje RS, što jeste jedan korak na putu obezbjeđivanja boljeg socijalnog položaja Roma u Republici Srpskoj. Navedenim programom predviđeno je zapošljavanje Roma koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih, sufinansiranjem samozapošljavanja i zapošljavanja. Takođe je pohvalno izdvajanje Kantona Sarajevo u iznosu od million KM za obezbjeđivanje novih stambenih jedinica u Hadžićima, Ilidži, Vogošći, Ilijašu i Rajlovcu za romske porodice iz Butmira. Ovo jesu određeni pomoci u unapređivanju položaja Roma, ali Bosna i Hercegovina ima obavezu aktivnog angažmana na polju uklanjanja diskriminacije .

Stručni saradnik u Odjelu za praćenje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina Edin Ibrahimfendić je krajem 2009. godine posjetio izložbu povodom dekade Roma u Historijskom muzeju Bosne i Hercegovine.

Institucija ombudsmena je kontaktirala i sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice, odjelom koji prati prava manjina, kao i sa članovima Vijeća manjina pri Parlamentarnoj skupštini BiH, Parlamentu Federacije BiH i Narodne skupštine RS, vezano za položaj manjina.

Dalje, Institucija je pratila postupke donošenja zakona koji uređuju prava manjina od strane kantona u Federaciji BiH.

Takođe, pratimo publikacije koje se odnose na prava manjina u BiH, između ostalog Metodologiju i smjernice za realizaciju sredstava namijenjenih za implementaciju akcionog plana Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma iz oblasti: stambenog zbrinjavanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite koju je izdalo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, više publikacija koje izdaju sama udruženja manjina, izvještaji NVO sektora o problematici nasilja nad manjinama .

Podaci za 2010. godinu:

Što se tiče 2010. godine, u Odjelu za praćenje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina primljeno je ukupno osam žalbi. Relativno mali broj žalbi u ovom odjelu je posljedica niz faktora među kojima su najznačajniji:

Pripadnici manjina još uvijek nisu upoznati sa postojanjem odjela u Instituciji ombudsmena

čija je nadležnost da štiti i promovira prava manjina garantovana međunarodnim standardima i domaćim zakonodavstvom.

Značajan broj žalbi koja su se odnosile na kršenje prava pripadnika manjina registrovane su u Odjelu za sprečavanje svih oblika diskriminacije jer česte povrede prava sadrže u sebi i diskriminatorna ponašanja. Tako su u ovom odjelu registrovane žalbe koje se odnose na nemogućnost izbora za članove Predsjedništva BiH, Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, kao i neravnomjernu zastupljenost pripadnika manjina u javnim službama...

Žalbe koje su pripadnici manjina upućivali Instituciji ombudsmena u 2010. godini odnosile su se na zaštitu njihovih prava u oblasti socijalnog osiguranja, zdravstvene zaštite, dok u njima nije navedena povreda prava po osnovu pripadnosti manjinama, zbog čega su ove žalbe registrovane u Odjelu za zaštitu ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava.

U Godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena za 2010. godinu, koji je objavljen u martu 2011. godine, ombudsmeni su ukazali na neophodnost osiguranja izvršenja presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Sejdić i Finci protiv BiH jer neizvršenje ove presude i dalje ima za posljedicu kršenje prava manjina i ostalih.

U 2010. godini, Institucija ombudsmena je tokom rada na terenu došla do saznanja o činjenicama koje imaju uticaj na efikasno ostvarivanje prava manjina. Značajno se ističe problem predstavljanja zbog strukture njihovih udruživanja pri čemu je potrebno organizovati udruživanja koja će olakšati komunikaciju, lakše iznositi probleme sa kojima se suočavaju i samim tim olakšati njihovo rješavanje. Zatim, tu je problem nemogućnosti korištenja prava koja im pripadaju zbog neinformisanosti o pravima ili nemogućnost da ispune uslove potrebne za njihovo ostvarivanje. Ovaj problem se posebno odnosi na Rome koji su i u 2010. godini, najbrojnija nacionalna manjina koja i dalje ima problem oko dobijanja identifikacijskih dokumenata što im otežava pristup ostvarivanju drugih prava uključujući pravo na prijavu prebivališta, pravo na zdravstvenu, socijalnu zaštitu i obrazovanje.

U radu po žalbama predstavnika manjina ukazano je na problem korištenja prava Roma utvrđenih u Programu za njihovo stambeno zbrinjavanje. U BiH, entiteti i općine su u 2010. godini izgradili i rekonstruisali 210 stambenih jedinica za Rome a isti broj predviđen je i za 2011. godinu. Romi, često nisu u mogućnosti na vrijeme skupiti potrebnu dokumentaciju za stambeno zbrinjavanje, što im u značajnoj mjeri ograničava pristup ovom pravu i otvara pitanje da nadležni organi potrebnu dokumentaciju pribave po službenoj dužnosti.

U 2010. godini, Institucija ombudsmena je provela istragu o tome koji su kantoni u Federaciji BiH uredili pitanje prava pripadnika manjina, a u skladu sa Zakonom o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina u FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 70/08). Ovom istragom je utvrđeno daje ovo pitanje uređeno isključivo u Tuzlanskom i Sarajevskom kantonu, dok su u ostalim kantonima aktivnosti izostale, i na tim područjima je registrovan mali broj udruženja koja okupljaju pripadnike manjina.

Institucija ombudsmena je pratila dinamiku izgradnje stambenih objekata namijenjenih Romima, isto tako projekte, odnosno realizaciju istih, a koji su obuhvatali zapošljavanje, zdravstveno osiguranje, te jednim dijelom inicijative za rješavanje pitanja upisa u matične knjige u

Federaciji BiH. Takođe, praćeni su i projekte koji su se odnosili na podršku školovanja, kulturnog izražavanja i stvaralaštva

Dana 11.06.2010. godine, Institucija ombudsmena je uz podršku Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) i Misije OSCE-a u BiH održala Okrugli sto na temu " Razvoj konsultativnog mehanizma između ombudsmena Bosne i Hercegovine i građanskog društva". Na okruglom stolu ombudsmeni su ukazali na potrebu saradnje sa civilnim društvom, posebno sa predstavnicima NVO i ranjivim kategorijama društva kao što su manjine, žene itd. Na pomenutom okruglom stolu između ostalih učestvovao je i predstavnik Saveza nacionalnih manjina Republike Srpske i utvrđeno je daje potrebno bolje definisati prava i obaveze nacionalnih manjina jer sadašnji zakon samo okvirno definiše njihova prava i obaveze, ukazano je na manjkavost Ustava vezano za definisanje položaja manjina i neusklađenost zakona s međunarodnim standardima. Zamjenik ombudsmena Republike Slovenije Kornelija Marzel je navela da je veliki problem u Sloveniji pitanje nacionalnih manjina i da oni imaju posebno Vladino tijelo za nacionalne manjine. Okrugli sto s istom temom održan je i u Sarajevu.

Dana 07.12.2010. godine, šef Odjela za praćenje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina Dimitrije Radoja i stručni saradnik Edin Ibrahimfendić prisustvovali su Konsultativnom sastanku za pripremu zajedničkog programa Europske Unije i Vijeća Europe o manjinskim pravima na zapadnom Balkanu. Na tom sastanku su prisustvovali i Zaštitnici prava iz zemalja okruženja, kao i Makedonije i Kosova, zatim predstavnici resornih ministarstava, agencija kao i nevladinih organizacija. Planirano je uspostavljanje mreže koja će imati za cilj uspostavu mehanizama za jačanje kapaciteta i razmjenu iskustava u polju zaštite manjina na Zapadnom Balkanu.

Predstavnici Institucije ombudsmena su održali sastanak sa predstavnicima OSCE-a dana 06.10.2010.godine i okrugli sto u Bijeljini dana 23.11.2010. godine, na kojem je zaključeno:

- da treba raditi na unapređenju i zaštiti prava pripadnika nacionalnih, vjerskih i drugih manjina u BiH,
- da je potrebno izvršiti odgovarajuće izmjene i dopune Ustava BiH u vezi odluke Europskog suda za ljudska prava u predmetu Sejdić i Finci protiv BiH iz 2009. godine i odgovarajućih zakona u vezi toga,
- da je neophodno sprovesti popis stanovništva i imovine u BiH, jer za to postoje objektivni razlozi , a popis je vezan i za ljudska prava i slobode.

Povodom obilježavanja Svjetskog dana Roma Ombudsmeni BiH su 08.04.2011. godine dali obavještenje za štampu u kojem su ukazali na obavezu Bosne i Hercegovine da se aktivno angažuje na polju uklanjanja diskriminacije i prevazilaženju neprihvatljivih razlika između Roma i ostatka društva, posebno imajući u vidu da je period od 2005-2015 godine proglašen „Dekadom ukljućenja Roma“. U društvu, suočenom sa visokim stepenom siromaštva i ekonomskim problemima, položaj Roma dodatno otežavaju predrasude, kako u školovanju, tako i prilikom zapošljavanja i rješavanja problema stanovanja. Pripadnici ove manjine i dalje se suočavaju sa problemom u ostvarivanju i zaštiti svojih prava uslijed nedovoljne informisanosti ili nemogućnosti da ispune uslove potrebne za ostvarivanje tih prava. Iako su učinjeni određeni pomaci, veći angažman države, entiteta, kao i lokalnih vlasti romska populacija treba u oblasti obrazovanja, prekvalifikacije, upisa u matične knjige i dostupnosti zdravstvene zaštite. Međutim, najviše pažnje i dalje privlači diskriminacija koja se vrši nad pripadnicima manjina po pitanju mogućnosti izbora za određene političke funkcije,

a što je utvrdio i Europski sud za ljudska prava u predmetu Sejdić-Finci protiv BiH. Ombudsmeni BiH će u okviru svojih nadležnosti i dalje insistirati na dosljednom provođenju i zaštiti individualnih i kolektivnih prava Roma, ali i na sprečavanju svakog oblika diskriminacije ove ranjive manjinske zajednice.

Na dan 07.12.2010. godine u Sarajevu, ombudsmeni za ljudska prava su učestvovali na manifestaciji povodom obilježavanja međunarodnog dana ljudskih prava 10.12.2010. godine, na kojoj su istakli da u skladu sa svojim mandatom preduzimaju sve raspoložive mjere kako bi doprinijeli stvarnoj promjeni i ukazali na obavezu poštovanja prava svih ljudi i unaprjeđenju ostvarivanja prava ugroženih grupa u BiH. Posebno su istakli značaj i potrebu za ostvarivanjem osnovnih ljudskih prava svih građana bez razlike, a 2010. godinu obilježili u svjetlu boraca za ljudska prava protiv diskriminacije, zagovaraju pravdu i traže zaštitu onih čija se prava krše.

Dana 14.09.2011. godine, šef Odjela za praćenje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina Dimitrije Radoja prisustvovao je diskusiji na poziv Mediacentra Sarajevo u okviru kompanije Medija Manifest, na temu (ne)postojanje medijskih sadržaja za manjine u BiH. Povod za pomenutu diskusiju je što je država BiH vjerovatno jedina država u regionu u kojoj nema medijskog sadržaja namijenjenog manjinskim etničkim zajednicama-sadržaja na jezicima manjina ili sadržaja koji produciraju pripadnici ovih zajednica. Pored predstavnika Institucije ombudsmana učestvovali su i predstavnici NVO Romski informativni centar, Savjet nacionalnih manjina Banjaluka, OSCE, Biro za ljudska prava, Vijeće za štampu BiH, Udruženje novinara BiH, RTRS i dr.

U okviru zajedničkog programa Vijeća Europe „Peer to Peer“ za promociju nezavisnih nacionalnih mehanizama za zaštitu ljudskih prava, Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, 28. i 29.septembra 2011. godine, bila je domaćin radionice na temu „Uloga nacionalnih mehanizama za ljudska prava u zaštiti od svih oblika diskriminacije“, koja je održana u Sarajevu. Radionici je prisustvovalo 38 učesnika iz 26 zemalja članica Vijeća Evrope. Tema radionice je bila stepen socijalne isključenosti i diskriminacije određenih manjinskih grupa kao što su migranti, Romi i osobe LGBT orijentacije, s obzirom da ovim kategorijama u praksi često nije osiguran jednak pristup pravima. Sveukupni ciljevi radionice su da se nacionalni mehanizmi za ljudska prava upoznaju sa međunarodnim i europskim standardima u cilju eliminacije svih oblika diskriminacije, razmjene dobre prakse u državama članicama Vijeća Europe i obezbijedi forum za diskusiju o konkretnim iskustvima nacionalnih mehanizama za ljudska prava u borbi protiv diskriminacije.

S poštovanjem,

Ombudsmeni BiH:

Ljubomir Sandić, s.r.
Jasminka Džumhur, s.r.
Nives Jukić, s.r.